

**Âşık Remzî'nin Adanalı Eşine Yazdığı Otobiyografik Destanı ve 19 Şiiri
(Bir Âşığın Adana Sergüzeştî ve Duygu Dünyasındaki Yankıları)**

Doç. Dr. Kenan ERDOĞAN*

ÖZET

Bu çalışmada, Kırkağaçlı Âşık Mustafa Remzî'nin yazdığı bir destan ve 19 şiiri değerlendirilerek yayınlanacaktır. Âşık Mustafa, bu destanı ve şiirleri âşık olduğu ve evlendiği Adanalı eşinden ayrıldıktan sonra yazmıştır. Bir aşığın dramını ve hayat mücadelesini vermesi bakımından önemli bulduğumuz şiirler, aynı zamanda 1900'lu yılların başındaki sosyal hayat hakkında da bilgiler sunmaktadır. Bu nedenle destan ve şiirler, salt aşka düşmüş bir bireyin hikâyesi olarak değil, aynı zamanda bir devrin hikâyesi olarak da okunabilir.

Anahtar Kelimeler: Kırkağaçlı Âşık Mustafa Remzî, şiir, destan, Adana

ABSTRACT

In the present work, an epic and 19 poems of Aşık Mustafa Remzi from Kırkağaç will be examined and published for the first time. Aşık Mustafa Remzi has written the epic and poems after getting divorced from his wife, an Adana's beauty, whom he was in love vey much. Togteher with an expression of a tragic love, the epos and poems are reflection of the social life of early 1900's of Adana as well. Because of the social aspect of these legendary works, one should take a look at his works as a reflection of an individual tragedy and social picture of the society of his time.

Keywords: Aşık Mustaf Remzi, Kırkağaç, Epic, poems, Adana

1. Âşık Mustafa Remzî ve Mecmuası

*Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, Manisa, E-Posta: kerdogan45@hotmail.com

Âşık Mustafa Remzî, yakın bir tarihte yaşadığı halde yine de pek tanınmayan¹ klasik zevke âşinâ halk şairlerimizden biridir. Klasik şiirden de bir hayli etkilenen ve Fuzulî'ye tahmisi bulunan Remzî'nin, *Hadikatü's-Şuara* adını verdiği hacimli Mecmuası akrabalarından² tarafımıza intikal edene kadar kendisi hakkında hiç bir bilgimiz yoktu. Aslen Manisa Kırkağaç'lıdır. Kendi el yazısıyla yazdığı Mecmuasında verdiği bilgilere göre, 1286/1869'da Kırkağaç'ta doğmuş ve Tokatlı Hacı Ahmed Gedâyî'den âşıklık geleneğinin icaplarını öğrenerek Demirci, Soma, Salihli, Kasaba (Turgutlu), Gediz, Bigadiç, Balıkesir, Kastamonu, İzmir, Manisa, Beypazarı, Edincik, Taşkoprü, Boyabat, Afyon, Adana gibi yerleri gezmiş, çeşitli âşıklarla görüşerek karşılıklı şiirler (muşâ'aralar) demiş, muammâ söylemiş, saz ve tanbur çalan aynı zamanda güzel sesiyle söylediği bu şiirleri, söylenilen kişileri, durum ve yerleriyle Mecmuasına kaydetmiş kültürlü bir halk ve kalem şairidir. Bir şiirinde 55 yaşında olduğunu söyleyen ve 1344/1925 tarihine kadar kendisi ve yakın çevresi ile ilgili notlar tutan şairin ne zaman vefat ettiğini şimdilik bilemiyoruz. Ancak bu tarihlerden sonra öldüğü kesindir.

¹ Doğrusu hemen hiç tanınmayan desek belki daha doğru olur. Çünkü tasavvuf, halk ve klasik tarzda da yazmakla beraber daha çok halk şiiri vadisinde şiirler yazan Remzî'nin, konuyla ilgili kaynaklarda maalesef adına rastlamadık. Gerçekten belli bir seviyenin üzerinde, hatta yer yer güzel şiirler yazan ve çok yakın bir tarihte yaşayan kültürlü bir şairin hiç tanınmaması şaşılacak bir durumdur. Bu durum onun belki sanatçı mahcubiyetinden ya da belli bir yerde sürekli oturmayışından ve gezgin bir şair olmasından kaynaklanabilir. Neyse ki şiirlerini, başından geçenleri küçük notlarla, yüzlerce diğer şiirlerle beraber yazarak iyi bir kayıt tutmuş ve böylece bunları zayı olmaktan kurtarmıştır. Remzî ile ilgili aşağıda geçen ve Kaynakça'da belirtilen kitap ve makalelere bakılmıştır: Ord. Prof. Dr. M. Fuad Köprülü, *Türk Saz Şairleri*, Ankara 2004 (Kırkağaçlı Remzî'nin adının geçmediği kitapta s.564-565'te Darendeli Remzî'den üç şiir alınmıştır.) ; Nail Tuman, *Tuhfe-i Nailî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri* (Tıpkıbasım, Haz. C. Kurnaz- M. Tatçı) 372-375, Ankara 2001 (Bütün tezkirelerin ve biyografik eserlerin bir özeti sayılabilecek bu eserde 18 tane Remzî bulunmasına rağmen bunlar arasında Kırkağaçlı Remzî yoktur. Şairimize, tarih ve düşünce itibarıyla yakın olan 1888'de vefat eden Tebrizli Remzî Baba ile 1871'de doğan ve Harb-i Umumi'de Karaman'da vefat eden Vodina'lı Hasan Remzî Efendi başka bir şairdir. Bunlar ve Kayserili Mevlî Ahmed Remzi Dede için ayrıca bakınız İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C.3, s.1416-1430, İstanbul 1988; Turgut Koca, *Bektaşî Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1990. Burada s. 484'deki Manastırlı olup Antalya'da yaşayan ve Teğmen Rükni ile ortak şiirler yazan 1834'ten sonra meşhur olan Bektaşî saz şairi Remzî, şairimizden başka biri olmalı. Aynı şair için bk: İsmail Özmen, *Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, Ankara 1998; A.Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar* (Haz.Doç. Dr. Cemal Kurnaz) Ankara 1992 (Buradaki Tekirdağlı Remzî ile Remzî Baba da başka şairlerdir.) Aynı yazarın *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i* (Haz. Prof. Dr. Cemal Kurnaz) adlı kitabında (s.210, Ankara 1996) ebcedle muamma söyleyerek Sadri ile müsaara eden Remzî adlı bir şairden söz edilerek bir kıtası örnek veriliyor ki bu şairin, Mecmuasında bazı tarihler düşüren ve muamma söylediğini yazan Kırkağaçlı Remzî olma ihtimali vardır. ; E. Kemal Eyüboğlu, *Şiirde ve Halk Şiirinde Atasözleri ve Deyimler*, 2. C. S. 490, İstanbul 1975 (Bu kitapta dört beyti örnek verilen Âşık Remzî'nin kim olduğu konusunda ise kaynak belirtilmediği için bir şey söylemek mümkün değildir.) Manisa ile ilgili Kaynakça'da belirtilen çalışmalarda da Kırkağaçlı Remzî'nin adına rastlanmamıştır. Bütün bunlara rağmen bir yerlerde şairin adına rastlayacağımızı umuyor ve araştırmaya devam ediyoruz.

² Eseri istifademize sunan Remzî'nin akrabalarından Prof. Dr. Nadir Özkuyumcu'ya burada teşekkür ederiz.

Mecmuası'nda gençliğinde Tarikat-ı Nazenîne, yani Bektaşiliğe bağlandığını söyleyen ancak Kadiriîlik ve Rûfâilikle ilgili de övgüler yazan Âşık Remzî, Toplam 990 sayfalık bu Mecmuası'na (çeşitli aralıklarda 250 sayfası boştur), içinde Divan şairlerinin de bulunduğu meşhur şairlerden ve çoğunluğu halk şairlerinden gazeller, divanlar, mersiyeler, latife şeklinde mensur sevda macunları, müfred ve kıt'alar, kalenderîler, müstezatlar, koşma ve semaîler, nefesler, dua ve faideler, destanlar (35 tane) ve "birkaç yüz parça" (200'den fazla) diye nitelediği divan, koşma, kalenderi, gazel, tahmis, ilahi, destan.. başlığıyla, kendi şiirlerini kaydetmiştir. Mecmua'nın, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında, klasik edebiyat, halk ve tasavvuf edebiyatı ilişkilerine, Ege ve Batı Anadolu Âşık Edebiyatı'na katkılarda bulunabileceğine inanıyoruz.

Dolayısıyla o günkü sosyal hayatın da verildiği bu makalede, âşığın, Adana'da kaldığı ve beş arkadaşıyla âşık kahvesi işlettiği yıllarda âşık olduğu, Adanalı bir güzele yazdığı 49 dörtlükten oluşan otobiyografik destanını ve yine aynı kişinin aşkı ve etkisi ile söylediği toplam 19 şiirini yayımlayacağız.

2. Destanın Kime, Ne zaman Yazıldığı

Gerek destanın içindeki açıklayıcı ifadelerden, gerekse destanın başında bulunan "1323 Senesi 6 Temmuzda (6 Haziran 1907) Adana'da Başıma Gelen Vak'anın Destanı" şeklindeki nottan, ayrıca Mecmua'nın 824. sayfasındaki aşağıda vereceğimiz notlardan destanın kime, ne zaman ve ne şekilde yazıldığını da rahatlıkla tespit edebiliyoruz.

Mecmua'nın 824. sayfasında bu aşk, evlilik ve ayrılık için şu notlar düşülmüştür. **Teeshül:** *Adana vilayetinde Karsandı 'Aşireti'nden Kırlangıçzâdeler sülâlesinden 19 yaşında üç çocuklu 'Âişe nâm bir nigârın kemend-i aşkına şiddetle giriftâr ola[rak] 24 Muharrem 1325 24 Şubat 1322(9 Mart 1907) Cuma ertesi akşamı taht-ı nikâha alarak zıfâf olundum.*

Müfarakat: *25 Cemazi'l-evvel 1325, 6 Temmuz 1323 (6 Temmuz 1907) Cuma gecesi saat bir buçukta mâder ve dâderi yüzünden bi-hasebi'l-kader sevgili zevcim 'Âişe'den müfârat ettim.*

Bu notlarla, destanı ve diğer şiirleri birlikte okuduğumuzda şairimiz, Adana'da Karsandı aşiretinden Kırlangıçzâdeler sülâlesinden Ayşe isimli bir güzelin aşkının kemendine şiddetle tutulmuş (âşık olmuş) ve destanda da söylediği gibi bildirilen ay, gün ve tarihte evlenmiş; ancak o çok sevdiği eşi Ayşe'den geçim sıkıntısı, eşinin annesi ve kardeşi yüzünden çok geçmeden belirtilen tarih, gün ve saatte ayrılmak zorunda kalmıştır. Fakat istemeyerek çok sevdiği eşinden ayrılan şair, bu aşkını uzun yıllar, belki bir ömür unutamamış ve ona bir çok şiir daha yazmıştır. Şimdi önce destana konu olan olayın akışı ve özetini daha sonra da bu aşkın etkisiyle yazılan şiirleri değerlendirecek, arkasından da sözü edilen bu şiirlerin metinlerini yayımlayacağız³.

³ Metinleri yayımlarken dipnotları boşuna çoğaltmamak için Mecmua'nın hangi sayfasında bulunduğu hemen yanlarında yazılmış, ayrıca konuyla ilgili olduğunu düşündüğümüz bazı kelime, ibare ve mısralar koyu olarak işaretlenmiştir. Ayrıca metin eski alfabeyle yazıldığı için â,î,û gibi uzun ünlüler ve ayn işareti gösterilmiş, derd, gitdi gibi bazı kelimelerdeki ünsüzler de o günün imlasına göre yazılmıştır.

3. Âşık Mustafa Remzî'nin Adana Sergüzeşti Destanı

Koşma nazım biçimiyle ve 11'li hece vezniyle yazılan destanda kahraman anlatıcı olarak, tek taraflı âşğın ağzından anlatılan bu “sergüzeşt”, destanda anlatıldığı kadarıyla şu şekilde gelişmiştir:

Âşık Remzî, daha 12 yaşında bir çocuk iken aşk acısıyla sazı omuzuna alıp diyar diyar gezmeye başlamış, 25 yıl aşıklık mesleğini devam ettirmiş ve âşıklar arasında nam salmış, bir çok yeri gezerek Mersin Tarsus yoluyla Adana'ya gelmiştir. Burada beş âşık toplanarak bir âşık kahvesi açmışlar ve fasıllar yapmaya başlamışlardır. (Kendisi güzel sesli olup, saz yanında tambur da çalmaktadır) Bir hayli de râğbet görürler.

Bir gün dostlarından biri, onu “gel biraz gezelim” diyerek Köprü (Taş Köprü)'den öte, Kabristan civarında çimenlik bir yere götürür. Birer sigara içerek muhabbete başlarlar. Ancak bu arada yakın evlerin penceresinden gördüğü bir güzel âşğın aklını başından almaya yeter. Âşık kendinden geçer. Arkadaşı onu kaldıkları hana götürür.

Kendine geldiğinde arkadaşına yemin ettirerek “gidin Allah aşkına araştırın, komşulardan sorun kimdir bu, kız mı gelin mi, mümkünse evlenelim” der. İki dostu araştırarak gördüğü bu şahsın dul olduğunu öğrenirler. Hemen dostları ve çarşafli kadınlar gelinin evine giderek annesinden isterler.

Fakat annesi, kızının kocasının yeni öldüğünü, acıları olduğunu, ayrıca kızını kocaya verme fikri olmadığını söyleyerek teklifi reddeder.

Âşık Remzî, bıkip usanmadan iki ay boyunca dünürcü göndermeye devam eder. Sonunda “görelim kimdir” diyerek âşığı çağırırlar. Görünce de “beğendik seni, lakin şartlarımız var” diyerek cemaat huzurunda söz alırlar: Gelinin (adı Ayşe'dir) üç yetimine bakacak ve peşin olarak sebebini sormadan 40 mecediye verecektir. Elbiseyi filan gelin tarafı kendileri alacaktır. Âşık, hemen oracıkta belinden kemerini çözer ve altın ve gümüşleri ortaya döker. Çünkü o zaman ona göre böyle bir inciye (gelin) değer biçilmez. Üç gün müsaade alınır ve dördüncü gün yıldırım nikahıyla 24 Muharrem 1325 (9 Mart 1907)'de nikah yapılır. Gerdek gecesinde görür ki Ayşe, 18-19 yaşlarında melek yüzlü bir güzeldir. Daha 12 yaşına girmeden evlendirilmiş, üç çocuk anası olmuş, gam ve kederle içi dolmuş, yoksulluktan benzi solmuş, kocası ölmüş velhasılı rahat ve gün görmemiş, kaşı gözü kara, kendi beyaz, elma yanaklı, kiraz dudaklı, işveli nazik bir güzeldir.

Ancak evlendikten çok kısa bir zaman sonra (yedi sekiz gün) hastalanır ve eşine, birleştiklerinde çok acı çektiğini utanarak söyler. Aşığa göre, kendisinin iki sene önce tutulduğu ve tedavi gördüğü bel soğukluğundan tam iyileşmemiş olacak ki o da etkilenerek iltihap kapmıştır. Muhtemelen idrar yolları iltihabıyla rahimde cerahatlar oluşur. Acele doktorlar getirilir bir çok ilaç denenirse de derdine derman olmaz.

Öte yandan evlilik masrafları, doktor parası derken ve altı kişiye bakarken, Âşık'ta para kalmamış, üstelik (belki de fazla program yaptığı için) sesi de kısalmış (ve fasıl yapamaz duruma gelmiş), beş parasız, sefil bir duruma düşmüştür. Bu durumda eşine bir teklifte bulunur: “Çocukların başımın tacı, ancak annen ve kardeşin tembellik etmesin çalışsın kendine baksın” der. Belki de onlardan ayrılalım demiştir. Fakat eşinden beklemediği bir tepki görür: Eşi âşığa, “senden geçerim de onlardan geçmem” diyerek buz gibi bir tavır takınmıştır. Âşık, “neyse, tek senin dediğin olsun, beni terk

etme, diyerek bin kuruş borçlanıp, gece gündüz çalışıp ırgatlık edip çapaya giderek altı kişiye bakmaya çalışır.

Ayşe beş ay sonra hastalıktan kurtulmuştur ancak âşığa yine de yüz verip yanına yaklaştırmaz. Âşık, “ne oldu sana, yoksa sihir mi ettiler, üç aydır sende bir hal var” der. İhtimaldir ki eşinin evli olduğunu öğrenen ve mesleğinin gurbet gezerek şiir söyleyen bir âşık olduğunu gören⁴ Ayşe; “şehirde bir iş tut, ticaret et, ayağımı bağlarım, seni gurbete salmam”, (ben de gelemem) der. Âşık, “sözün canıma minnet, söz, Adana’dan dışarı çıkmam. Başka bir ev kiralayalım, orda oturalım” der. Eşi, “tamam, der “yalnız bu evden bir iğne bile almam, ayrı bir ev tut, beğenir her eşyasını alırım” diyerek işi zora sokar. Annesi ve kardeşinden ayrılmak istemez.

Şair, bundan sonrasını kısa anlatır. Çünkü çok naz âşık usandırmış, öte yandan Kırkağaç (oradaki çocukları ve gezgin hayatı)mis gibi gözünde tütmetedir. Bakar ki uyuşamayacaklar “o saat” boşar. Ancak yıllar geçse de bu seveda, serinden bir türlü gitmek bilmez, gönlü eğlenmez. Aklına geldiğinde şiirler yazar, beddualar okur sevdiğine, sevdiğinden ayrılanlara, sebep olanlara..

Bu otobiyografik destan bize sadece şairin özel hayatını ve macerasını vermekle kalmaz devrin sosyal hayatını, âdet, gelenek ve göreneklerini, bunlar içinde âşıkların yerini ve geçim şartlarını da verir. Bu destan ve şiirler, Adana’da âşıklık geleneği ve ekonomik durum, evlenme ve boşanmalar, hatta hastalıklar açısından da değerlendirilebilir.

4. Bu Aşkın Etkisiyle Yazılan Diğer Şiirler

A. Semailler

Âşık Remzî’nin Adanalı eşi Ayşe için yazmış olduğu ilk şiir özel bir ezgiyle ve halk edebiyatı nazım biçimlerinden *semaî* nazım şekliyle ve aruzun *Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün* kalıbıyla yazılmıştır. “Düşüm ben” redifli şiir, altı mısralık bendlerden oluşan bir müseddes olup son iki mısraı tekrar edilmektedir. Konusu, “düşüm ben” redifinde de açıklandığı gibi, nasıl zor bir sevdaya düştüğünü, tutulduğunu anlatmaktadır. Üçüncü ve beşinci bentlerde şair, iki evladına hasret, gözleri yolda ağladıklarını söyleyerek evli ve çocuklu olduğunu da belirtmiş. Son bentlerde ise eşinin ehl-i vefa olmadığını kendisini terk ettiğini belirten ifadeler kullanmaktadır.

“323’de İzmir’de Adanalı Hakkında” başlığında ve Mecmua’nın başındaki fihristte, “Adana’da mutallaka zevcem hakkında İzmir’de söylediğim semâ’î” notunda nerede, kim için ve ne zaman yazıldığı açıkça kaydedilen 2. şiirde, “-dan cüda düşüm” redifiyle sevgili-eşinden ayrı düşmesini anlatmaktadır. Aynı nazım şekli, ezgi ve havada söylenmiştir. Yani *mütেকerrir müseddes semaî* olup tekrar edilen son iki mısraı nakarat-kavuştur. Bir önceki şiir gibi bu da beş bentten oluşmaktadır. Şiirde ayrılık, özlem ve pişmanlık bir arada görülmektedir. Birinci şiirdeki “sürünsün, rahat görmesin” bedduaları ile “dinsiz, imansız” şeklindeki ağır sözleri burada bulamıyoruz. O yüzden

⁴ Bunlar şairin Mecmuası üzerinde çalıştığımız için şairin hayatını nispeten bilen biri olarak bizim varsayımlarımızdır. Çünkü şair, bu Mecmua’nın sonunda verdiği bilgilere göre, (s.820-828) memleketinde (Manisa-Kırkağaç’ta) daha çocuk denecek genç yaşlarında evlendirilmiş, başka birini sevmiş ve almak istemişse de ilk eşinin engellemesiyle onu alamamış, gezdiği yerlerde gördüğü güzellere âşık olan tam bir gezgin saz şairi, âşıktır. Nitekim Adanalı güzelden sonra da bir çok güzel ve mahbup sevmiş, onlar için de şiirler yazmıştır

bu şiirin geçici bir ayrılıkta belki âşıklık mesleği gereği bir seyahat sırasında yazılmış olabileceğini de göz ardı etmemek gerekir. Ya da ayrılıktan sonra duyguların durulmasıyla olayı daha farklı değerlendirmiştir.

Destan yazılan kişiyle (Ayşe Hanım) dolayısıyla ilgili olduğunu düşündüğümüz **3. şiirde** yine aynı vezinle (aruz) yazılmış mütekerrir müseddes bir *semaî*dir. Şiirin,

*Sözüm tut cân u dilden başını ateşlere salma
Kız al dünyâda evlenmek dilersen dul karı alma*

şeklinde tekrar edilen mütekerrir mısralarında, tekrar tekrar vurgulandığı gibi, evlenirken dul değil, kız almak gerektiği üzerinde durulur. Çünkü ilk ve son bentlerdeki “*Ki sonra ben gibi sen de nedâmet tablını çalma ..Hulâsa yandı ağzım doğrusu gâyet dul ‘avrattan’*” mısralarında açıkça anlatıldığı gibi Adana’da üç çocuklu dul biriyle evlenmiş ve bu evlilikten büyük acılar ve pişmanlıklar yaşamıştır. Şair, sanki kendi acı, pişmanlık, tecrübe ve yaşanmışlıklarıyla başkasına öğüt ve ders vermek istemektedir. Şiir önceki semaîler gibi beş bentten oluşmaktadır.

Yine aynı vezinle yazılan bir *semaî* olmakla beraber aa ba ca biçiminde gazel-kaside şeklinde kafiyelenen **4. şiir** ise “ağlar” redifli beş beyitlik bir manzumedir. Başında 12 Nisan 1323’te Adana’da yazıldığı söylenen şiir, bunun bir macera ve “sergüzeşt” olduğunu, “iki evladı”na hasret olduğunu belirtmektedir. Şairin büyük bir ihtimalle Kırkağaç’taki eşi ve ailesinin durumdan haberdar olmadığını “ayalim vakıf olsa” gibi bazı kelimelerden hareketle tahmin edebiliyoruz.

B. Koşmalar

Âşık Remzî’nin Mecmuası’ndan Adanalı eşi ve sevgilisi için yazdığını tespit edebildiğimiz diğer şiirlerinin hepsi, koşma nazım şekliyle yazılmış olup toplamı 15 adettir. Bu şiirlerin dışında da onun için yazdığı şiirleri olabilir. Ancak açıklayıcı bir not olmadığı için bu konuda bir şey söyleyemiyoruz

Halbuki şair, burada metnini yayınlayacağımız 15 şiirin başında veya içinde Adanalı eşi ve sevgilisine yazdığını belirten açıklayıcı notlar ve işaretler koymuştur. Bunların bir kısmında açıkça “Adanalı’ya, Adanalı hakkında”, notu bulunduğu gibi, bir kısmında da şiirin içinde geçen “Adana, Adana şehri, Adana’ya, Adana’da, Adanalı” gibi kelimelerden ona yazıldığı anlaşılmaktadır. Bir çoğunda ise “386 hakkında” notu düşülmüştür. 386’nın ne olduğunu ise, 11. şiirde şair, “Aişe hakkında 386” diyerek adını ve ebced hesabıyla rakam değerini belirttiği için bulmak kolay olmuştur. Ayrıca âşık, “386 hakkında” yazılan 13. şiirin içinde “sen benim zevcemsin” diyerek aynı kişiye yazıldığının ipuçlarını vermektedir. Yine 386 hakkında yazdığı burada 14. sıradaki şiirde Remzî, sevdiğinin Adana şehrinde bulunduğunu söylemektedir. Burada 9. sıradaki şiirde ise kime yazıldığını gösteren farklı bir yol takip edilir: “dört harf beş noktaya” diye. Bu da eski alfabemizdeki “ye” ve “şın”ın noktaları ile harflerin toplamı, yani Ayşe isminin Arap harfleriyle yazımında ortaya çıkar.

Şekil açısından *11’li hece vezniyle ve koşma nazım biçimiyle* yazılan bu şiirlerin hepsini muhteva açısından burada değerlendirmemiz elbette ki mümkün değildir. Ancak kısaca, genel olarak değerlendirdiğimizde bu şiirlerin, o günün biraz Klasik şiire ve Osmanlı Türkçesi’ne yakın söyleyişle gerçekten içli, samimi bir şekilde yazıldığını ve lirik bir havada olduğunu söyleyebiliriz. Âşık bu aşkın etkisiyle bazen sabah rüzgarıyla Adana şehrindeki Köprü’nün biraz ilerisinde bulunan sevgilisine

selam ve haber gönderir, bazen sevgilinin güzelliğini ve kendi üzerindeki etkilerini konu edinir. Kimi zaman da aşkını, sevdasını, sırrını birisiyle paylaşmak için bu şiirleri yazar. 9. sıradaki şiirde onun hastalığından bahsederken bunu bedduasına bağlar ve “senin derdinin dermanı benim, doktor değil” der. Kimi zaman sevgiliye karşı çeşitli duyguların dile getirildiği, beddualar, yılgınlık, kırgınlık ve bıkkınlıkla dolu bu şiirler, gerçekten gününe göre içli, samimi, duru bir dille ve lirik bir edayla yazılmışlardır. Şairin bu şiirlerde bazen gönlüne seslenerek kendini yargıladığını, bazen de feleğe ve sevgiliye sitem ettiğini de görürüz. Sonuç olarak bu şiirler, hiç de yabana atılmayacak bir saz ve kalem şairinin maceralı hayatından izler taşıyan canlı, duygu yüklü şiirlerdir. Şimdi sırasıyla önce bu maceranın anlatıldığı destanı sonra da bu aşkın bir nevi yansımaları olan diğer şiirleri, semaî ve destanları veriyoruz.

**1323 Senesi 6 Temmuzda (6 Haziran 1907) Adana’da Başıma Gelen
Vak’anın Destanı (s.945-951)**

1

Hâl-i **ser-güzeştim** deftere aldım
Ehl-i merak olan etsin kırâ’at
Cevher-i nutkumu ezbere aldım
Olsun için her mecliste hikâyet

2

‘Aşk açtı başıma bin türlü belâ
Geldim bu cihâna gülmedim aslâ
On iki yaşına girmeden daha
Sevdâ tuttu derûnumda metânet

3

Bâr-ı gam diledi kaddim ezmeğe
Başladım hecrile cândan bezmeğe
Bir saz alıp diyâr diyâr gezmeğe
Tıflıken eyledim kendime ‘âdet

4

Yirmibeş yıl ettim bu yolda devâm
‘Âşıklar içinde almış idim nâm
Mersin Tarsus tarikiyle bir eyyâm
Adana şehrine kıldım seyâhat

5

Adana’da tamâm beş ‘âşık olduk
Kendimize lâyıık bir kahve bulduk
Beşimiz birlikte fasla koyulduk
Ahâlîden gördük pek çok ri’âyet

6

Bir gün refikimden birisi bana
Dedî gel gezelim seninle tenhâ
Köprüden öteye düzöldük yola

Vardı havada da bir hoş letâfet

7

Kabristan kurbunda bir çemen-zâra
Biraz oturmağa verdik karâra
İkimizde yakıp birer siğara
Açtık bir taraftan güzel muhabbet

8

Karşımıza yakın evin birinden
Oldu gözlerime bir peri rûşen
Hemân o sâ'atte şaşırılmışım ben
'Akl u fikrim olmuş cümlesi gâret

9

Alıp arkadaşım beni ol zamân
Bulduğum hâna götürmüş hemân
Dedim Allâh için olsun el-amân
Varın tahkîk edin kimdir o âfet

10

Kız mıdır gelin mi eyleyin su'âl
Civar komşulardan eylemen ihmâl
Tezvîci mümkünse durmayın derhâl
'Akd ediniz bana kılın 'inâyet

11

Varıp tahkîk etti bir iki ahbâb
Geldiler dul diye verdiler cevâb
Dedim çektirmeyin bana ıstırâb
Hemân o meh-veşle edin izâfet

12

Varıp velîsinden o meh-likâyâ
İsteyin benimçin düşün ricâyâ
Birkaç kadın çarşafı oraya
Gittiler birbirin edip refâkat

13

Demiş vâlidisi kızımı ere
Vermeğe fikrim yok gelmen bu yere
Eri yeni öldü sînemiz yara
Aslâ bu du'ânız bulmaz icâbet

14

Gittiler geldiler iki ay tamâm
Gösterdiler bu hususta ihtimâm
Demişler kim ise getirin encâm
Eyleyelim nasıl adam nezâret

15

Evlerine gittik gördüler bana
Dediler beğendik veririz ammâ
Üç tane yetîm var doğru söz sana
Besler isen şâhid olsun cemâ'at

16

Kırk da mecdiye eyleriz taleb
Peşin versin buna sormasın sebep
Elbise ve sâir ne lâzımsa hep
Alırız biz sana olmasın zahmet

17

El edip belimden çözdüm kemeri
Döktüm önlerine o sîm ü zeri
Var idi 'indimde daha değeri
Derdim bu gevhere olur mu kıymet

18

Üç gün müsâ'ade aldılar o dem
'Akdi icrâ oldu ertesı gün hem
Sene üç yüz yirmi beşte muharrem
Yirmi dört olmuştu o gün tamâmet

19

Çün zifâf-hânedan girdim içeri
Tâvus gibi hırâm etti o peri
Öptü ellerimi çekildi geri
Ettim ku'ûduna hemân işâret

20

On sekiz on dokuz yaşına daha
Taze girmiş tahkîk ol melek-sîmâ
On iki yaşına girmeden zîrâ
Gelin olup görmüş hayli meşakkat

21

Ol sebep üç çocuk anası olmuş
Gam küdüretle derûnu dolmuş
Yoksuzluk çekmeden gül benzi solmuş
Sonra zevci ölmüş görmemiş râhat

22

Kaşî gözû kara kendisi beyaz
Yanakları elma dudaklar kiraz
'İşveli şîveli bir şûh-ı tannâz
Görülmemiş bunda olan nezâket

23

Yedi ya sekiz gün geçti aradan
Gör ne hikmet izhâr etti yaratan
Gizli bir acıdan müdhiş yaradan
Dedi hâlim perîşandır be-gâyet

24

Sen yakın oldukça her zamân bana
'Aklım baştan gider benim 'âdetâ
Sana söylemeğe eylerim hayâ
Lâkin çekmeğe de kalmadı tâkat

25

O tûfî lisânın bu tutukluğu
Gül gibi benzinin hem solukluğu
Anladım marazı bel soğukluğu
Dedim benden etmiş mutlak sirâyet
26

İki yıl mukaddem ben bu 'illete
Dûçâr olup düştüm hayli zahmete
Türlü 'ilâç ettim çektim gayrete
Buldum zann ederdim gayrı ifâkat
27

O 'illetin bende kalmış eseri
Birden te'sir etti o gonca teri
Günden güne fenâlaştı ol perî
Açıldı rahminde özge cerâhat
28

'Acele getirdik birkaç tabîbân
Marazın def'ine oldular nigrân
Bunca 'ilâç ettik olmadı dermân
Çok tabîbler kıldı bu hâle hayret
29

Bu esnâda bende kalmadı para
Altı kişi bekler benden idâre
Sesimde kısıldı kaldım bi-çâre
Her taraftan yüz gösterdi sefâlet
30

On sekiz yaşında bir kaynım var
Hâzır yer dâimâ bilmez kisbi kâr
Anası olacak alçak nâ-bekâr
Hem müsrifti gâyet hem de hıyânet
31

Ehlime dedim ki gönlüm sirâcı
Sana bir sözüm var gelmesin acı
Bu üç çocukların başımın tacı
Hiç birine çektirmezim riyâzet
32

Ananla kardaşın ey sîm-tenim
Gücenme dikkat et hak ver sühanim
Bunları beslemek borcum mu benim
Bir az çalışsınlar ne bu kesâlet
33

Güzel bir cevâb ver sana seslerim
Bağırmaktan bak kısıldı seslerim
Dört beş aydır ben bunları beslerim
Lâkin şimden sonra etmem siyânet
34

Bu sözü duyunca o hâtır-şiken

Buz gibi soğudu der-‘akab benden
Anları terk etmem geçerim senden
Diye yaygarayı bastı o sâ‘at

35

Dedim sen bilirsin ey gonca fidan
Hatırınçün böyle gitsin bir zamân
Tek bana gücenip terk etme hemân
Besleyim anları ey servi kâmet

36

Borç ettim ihvâna bin guruş tamâm
Hâb-ı râhat oldu çeşmime harâm
Bir hâle geldim ki âhirü’l-encâm
Koptu bu başıma türlü kıyâmet

37

Irgatlık eyledim çapaya gittim
Bu altı nefere idâre ettim
Eridim çürüdüm mahv olup bittim
Tâ yakamdan aktı türlü rezâlet

38

Beş ay kadar geçti aradan zamân
Hastalıktan anda kalmadı nişân
Üç mâh ‘âfiyetle sürdürü de devrân
Kılmadı bir daha nâil-i vuslat

39

Dedim her emrine etmişken kabûl
Ne için sen benden edersin nükûl
Eylemezdim senden ben bunu me’ mûl
Zann ederdim seni ehl-i sadâkat

40

Mutlakâ sihr etti hasûdlar sana
Eski muhabbetin kalmadı bana
Üç aydan beri çünkü câ-be-câ
Zuhûr etti sende bir gayrı hâlet

41

Ne kadar yalvarıp ettimse ricâ
Merhamet kılmadı zerre bi-vefâ
Beni boşa diyerekten dâimâ
Etmeğe başladı alçak şemâtet

42

Anası kardeşi ettiler teşvîk
Ağır geldi sözüm anlara tahkîk
Takatimden fazla ettiler tazyîk
Ara yerden kalktı ‘âr u hacâlet

43

Dedi ya boşarsın yâhud gurbete
Salıvermem seni dinle sohbe

Bu şehrin içinde bir ma'îşete
İntihâb eyleyip kazan ticâret
44

Bir adım şehirden dışarı sana
Yoktur müsâ'adem bırakmam aslâ
Ayağım bağlayıp insanlık bu ya
Gider de gelmezsin korkarım şâyet
45

Dedim bu sözün de minnettir câna
Adana'dan taşra gitmem bir yana
Al da çocukların başka bir hâne
Kiralayıp eyleyelim ikâmet
46

Dedi ben kiraya çıkarım ammâ
Bu evden bir iğne götürmem aslâ
Her bir eşyâsıyla bi-temâmihâ
Görür beğenirsem giderim şâyet
47

Baktım ki bu derde bulunmaz 'ilâç
Misk gibi burnuma koktu Kırkağaç
Etmeyecek anlaşıldı imtizâç
Tatlîk ettim o mel'ûnu o sâ'at
48

Gitmedi gitmez de serde bu sevdâ
Bilmem ne sihr etti o câdû bana
Aradan bunca yıl geçti de hâlâ
Şeydâ gönlüm eylemedi ferâgat
49

Remzi'yi zulmette bıraktı ol çâh
'Arşa tuttu dilden çıkan düd-ı âh
Bırakmaz âhımı elbette Allâh
Süründürür anları da nihâyet

Bu Aşkın Etkisiyle Yazılan Diğer Şiirler

A. Semaîler

1

Semâ'î (s.932-933)

Mefa'îlün Mefa'îlün Mefa'îlün Mefa'îlün

Adana şehrine geldim geleli zâra düştüm ben
Gam u endîşesiyle bir mehin efkâra düştüm ben
Serâser yandı cismim bir söyünmez nâra düştüm ben
Diyâr-ı gurbet ellerde 'aceb âvâre düştüm ben
Perişân hâlime rahm etmeyen gaddâre düştüm ben
Nasıl dinsiz imansız merhametsiz yâra düştüm ben

Güzeldir nev-civândır şûhdur emsâli nâdirdir
Ruhu gül zülfü sünbül hâli fülful çeşm-i sâhirdir
Gönül sayd etmede ol meh-likâ gâyetle mâhirdir
Aman bilmez ricâ kâr eylemez görseñ ne kâfirdir
Perîşân hâlîme rahm etmeyen gaddâre düştüm ben
Nasıl dinsiz imansız merhametsiz yâra düştüm ben

Felek zulm eyleyip koydu beni dünyâda hasrette
İki evlâdım ağlar gözleri yolda vilâyette
Dirîgâ geçti ‘ömr-i nâzenînim derd-i firkatte
Ne iştir ki geldi başıma yâ Rabbi gurbette
Perîşân hâlîme rahm etmeyen gaddâre düştüm ben
Nasıl dinsiz imansız merhametsiz yâra düştüm ben

Muhabbet câmını destinden ol şûhun içip kandım
Düşüp sevdâsına pervâne-veş baştan başa yandım
Hemen evvel görüşte gönlümü verdim ben aldandım
Ben ol mekkâreyi kendim gibi ehl-i vefâ sandım
Perîşân hâlîme rahm etmeyen gaddâre düştüm ben
Nasıl dinsiz imansız merhametsiz yâra düştüm ben

Sebeb oldu beni koydu o zâlim etmeyip şefkat
Gözüm nûru **ciğer köşem iki evlâdım hasret**
O da benden beter olsun esîr-i pençe-i gurbet
Sürünsün haşre dek **Remzî** o zâlim görmesin râhat
Perîşân hâlîme rahm etmeyen gaddâre düştüm ben
Nasıl dinsiz imansız merhametsiz yâra düştüm ben

2

323’de İzmir’de Adanalı Mutallaka Zevcem Hakkında Söylediğim Semâ’î (s.292-293)

Mefa’îlün Mefa’îlün Mefa’îlün Mefa’îlün

Garip bülbül gibi ben gülsitânımdan cüdâ düştüm
Nedir bilmem ki cürmüm ol cananımdan cüdâ düştüm
Belâ-yı aşkile yâr u vatanımdan cüdâ düştüm
Efendim sevgilim kaşı kemânımdan cüdâ düştüm
Nasıl âh etmeyem rûh-ı revânımdan cüdâ düştüm
Nigârım nâzenînim nev-civânımdan cüdâ düştüm

Döküp eşk-i tahassür zâr u giryân olduğum sorma
Demâdem bülbül-âsâ böyle nâlân olduğum sorma
Nasıl bir cürmile menfûr-ı cânân olduğum sorma
Diyâr-ı gurbet illerde perîşân olduğum sorma

*Nasıl âh etmeyem rûh-ı revânımdan cüdâ düştüm
Nigârım nâzenînim nev-civânımdan cüdâ düştüm*

Akan sular gibi her lahza aksam çağlasam çok mu
Firâk-ı yâr ile cânâ ciğerler dağlasam çok mu
Kara bahtım gibi min ba'd kara bağlasam çok mu
Anıp ol duhter-i nâzik-edâyı ağlasam çok mu
*Nasıl âh etmeyem rûh-ı revânımdan cüdâ düştüm
Nigârım nâzenînim nev-civânımdan cüdâ düştüm*

O nev-reste nihâlîmden bu gün mâdem ki ben dûrum
Anunçün naliş ü zar etmeğe elbette mecbûrum
Demâdem ağlamaktan gözlerimde kalmadı nûrum
Benim bu süzişim ta'n etmeyin zîrâ ki mağdurum
*Nasıl âh etmeyem rûh-ı revânımdan cüdâ düştüm
Nigârım nâzenînim nev-civânımdan cüdâ düştüm*

Cihanda sevdiğinden olmasın bir kimse âvâre
Ölümden beş beterdir işbu hasretlik dil-i zâra
Nasıl insan tahammül eylesin bu firkat-i yâra
Cihanda **Remzî**-i bî-çârenin yok derdine çâre
*Nasıl âh etmeyem rûh-ı revânımdan cüdâ düştüm
Nigârım nâzenînim nev-civânımdan cüdâ düştüm*

3

Semâ'î (s.933-934)

Mefa'îlün Mefa'îlün Mefa'îlün Mefa'îlün

Dilâ murg-ı dilin cehd eyle girdâb-ı gama salma
Ki sonra ben gibi sen de nedâmet tablını çalma
Düşüp sevdâsına her soysuzun efkârlara dalma
Kime hayr eyler ol 'avrat ki gayrı kocadan kalma
*Sözüm tut cân u dilden başını ateşlere salma
Kız al dünyâda evlenmek dilersen dul karı alma*

Eğer eski erinden var ise evlâd anın şâyet
Yetimdir deyi toz kondurmaz aslâ üstüne 'avret
Çıkar başında kışlar terbiye görmez ise elbet
Çekilmez iş bu derd dünyâda var ise gayret
*Sözüm tut cân u dilden başını ateşlere salma
Kız al dünyâda evlenmek dilersen dul karı alma*

Dula makbûle geçmez eylesen de sad-hezâr iylik
Sana sıdk ile hizmet eylemez gelsin de gör pîrlük
Fedâ-yı cân edersen de eder sağa geçim dirlik
Yatakta üç olursun hem de rahmetlik ile birlik

*Sözüm tut cân u dilden başını ateşlere salma
Kız al dünyâda evlenmek dilersen dul karı alma*

Kız al kız kaçma harcından sözüm dinler isen cânâ
Gözü sende açılıs sana görsün o gül-i ra'nâ
Dulun eski eri düşmez dilinden bir zaman zîrâ
Bu tavr-ı nâ-sezâyâ sonra sabr etmek te müşkil hâ
*Sözüm tut cân u dilden başını ateşlere salma
Kız al dünyâda evlenmek dilersen dul karı alma*

Olur âzâde-ser **Remzî** alanlar bu nasihattan
Benim başımda var[dır] bu felâket anla sohbetten
Diğer-gün oldu ahvâl-i perişânım meşakkatten
Hulâsa yandı ağzım doğrusu gâyet dul 'avrattan
*Sözüm tut cân u dilden başını ateşlere salma
Kız al dünyâda evlenmek dilersen dul karı alma*

4

12 Nisan 1323'de Adana'da (s.335)

Mefa'îlün Mefa'îlün Mefa'îlün Mefa'îlün

Yazarsam sergüzeştim rahm edip bir bir duyan ağlar
Açarsam sırrımı fi'l-cümle kâfir Müslüman ağlar

Tahassürle iki evlâdımı andıkça gurbette
Olur bî-ihiyar câri gözümünden kan revan ağlar

Eğer bu vak'a-i dil-sûzuma a'dâlarım duysa
Edip terk-i adâvet cümlesi birlikte kan ağlar

Ayâlim vâkıf olsa çekdiğim âlâm-ı ekdâra
Kapanıp yerlere her dem eder âh u figân ağlar

Tahayyürde kalıp derler görenler cümlesi bilmem
Nedir bu **Remzi**'nin efkârı durmaz her zaman ağlar

B. Koşmalar

5

Koşma (s.869)

Adana şehrine yolun düşerse
Çok selâm et benden yâra ey sabâ
O senden hâlimi su'âl ederse
Rûz u şeb düşmüş de zâra ey sabâ

Şem'-i firâkıyla pervâne olmuş
Dil kasrı yıkılmış virâne olmuş

Hasret-i zülfünle divâne olmuş
Geziyor de bahtı kara ey sabâ

‘Arsa-i mahşerde görstün n’iderim
Bırakmam hakkımı taleb ederim
Tutar gırıbânın alır giderim
Tâ huzûr-ı Kirdigâr’a ey sabâ

Böyle et hâlîmi bir bir ifâde
Çeksin vebâlimi rûz-ı cezâda
Remzi’yi göremez gayrı dünyâda
Yokdur mülâkâta çâre ey sabâ

6

Diğer (koşma, s.872)

‘Aklım başdan aldı bir zülfü siyâh
Dil şem‘-i hüsnünün pervânesidir
Gören cemâline der Allâh Allâh
Bu kimin sevgili cânânesidir

Sevdâyı bilmezsin ey sofu sen sus
Terk-i diyâr oldum yolunda mahsûs
İştîyâk çekerim Mersin’le Tarsus
Adana şehrinde bir dânesidir

Remzi anı gördü gayrısın n’ider
Haşre dek sevdâsı serinde gider
Mecnûn-sıfat ağlar gezer âh eder
Zencir-i zülfünün divânesidir

7

Diğer (koşma, s.873)

Bâd-ı sabâ geşt ü güzâr ederek
Bir kavuş dildâra var **Adana**’da
Köprü’den öteye doğru giderek
Su’âl et sağ mıdır yâr **Adana**’da

Ne idi bir zamân bendeki sevdâ
Zehr içip ölmeğe isterdim hattâ
İhtiyârım elden gidip ‘âdetâ
Kalmamışdı bende ‘âr **Adana**’da

Remzi havf etmedi hiçbir du‘âdan
Kurtulmasın yâr da derdden belâdan
Bana etdiklerin bulsun Hudâ’dan

Rûz u şeb eylesin zâr **Adana**'da

8

Koşma, Adanalı hakkında (s.876)

Yâr ağyâr olsun cümlesi âgâh
Benim bir sevdiğim var **Adanalı**
Cihânı başıma sevdâ ile âh
Eyledi 'âkıbet dar **Adanalı**

Vazgeç bu sevdâdan ey melek-meşreb
Tâ ki olaceksin⁵ mevtime sebeb
Gece gündüz senin için hep
İşim gücüm oldu zâr **Adanalı**

Remzi bu esrârı demezdim ferde
Lâkin tahammülüm kalmadı serde
Fâş etsem kime ne gurbet ellerde
Ben Kırkağaçlı'yım yâr Adanalı

9

Koşma, dört harf beş nokta'ya (s.883)

Beyhûde tabibe cerh edip yara
'Arz etme derdine çâre yok sana
Devâyı sen gene gel benden ara
Yoksa günden güne olursun fenâ

Alma bed-du'âmı ey çeşm-i âfet
Der idim dinlemez ederdin hiddet
Âh-ı 'âşıkânı yerlerde elbet
Bırakmaz bir vakit cenâb-ı Mevlâ

Gene **Remzi** şerik her melâline
Böyle solmuş görüp gül cemâline
Şimdi acır ağlar sefil hâline
Genclikd'oldun bu 'illete mübtelâ

10

Koşma, Adanalı hakkında (s.890)

Bâd-ı hazân essin gülistânına
Kimse goncasını dermesin yâ Rab

⁵ "Kef"le yazılmış. Ağız özelliği olsa gerek.

Verme firsant üftâdeler kanına
Aman o bi-vefâ girmesin yâ Rab

Ne iyilik ettimse attı yabana
Neyleyim şaşırdım ben o düşmana
Muhtâc olsun âhir bir lokma nâna
Kimseler acıyıp vermesin yâ Rab

Râm oldu ağyâra yâr 'inâdına
Alıver **Remzi**'nin gayrı dâdına
Her iki 'âlemde yâr murâdına
Birliğin hakkıçin ermesin yâ Rab

11

Koşma, Aişe hakkında 386 (s.891)

Hûbân-ı zamandan aldım murâdı
Şûh-ı dil-ârâdan geçtim istemem
Hidâyet eyledi Cenâb-ı Hâdi
Artık o sevdâdan geçtim istemem

Diyâr-ı gurbette ben bahtı kara
Meylimi vermiştim bir sitem-kâra
Temenni eylemem yâra ağyâra
Gayrı mudârâdan geçtim istemem

Ben 'âşık olalı görmedim râhat
Olmadım kederden gamdan selâmet
Yetişir çektiğim bunca sefâlet
Remzi bi-vefâdan geçtim istemem

12

386 hakkında Koşma (s.892)

Bir yere gelseler cümle tabibân
'Îlâc bulamazlar dil yarasına
Sevdâ dedikleri bir derd-i nihân
Salar sahrâlara bi-çâresine

Cân verip sadâkat ettikte izhâr
Bi-vefâlar olmaz 'âşıkına yâr
Güş et bu pendimi aldanma zinhâr
Ey dil güzellerin dubarasına

Ezelden böyledir çün hükm-i kader
Çekilse gerektir bu yüzden keder

Bir kere şefkatle yâr etmez nazar
Remzi'nin sine-i sad-pâresine

13

386 hakkında Koşma (s.892)

Yok mu kimselerden nâmûs u 'ârın
Nedir bu ettiğin cefâlar güzel
Açık söyle her ne ise efkârın
Yetişmez mi bunca ezâlar güzel

Ben sana ne yaptım n'ettimse söyle
Susma bildirmeden cevri etme öyle
Çünkü yâr olmazdın sebep ne öyle
Getirdin başıma sevdâlar güzel

Sen benim zevcemsin lâyıık mı cânâ

Vaslımla şâd-kâm etmezsın bana
Taş mıdır yüreğin kâr etmez sana
Bunca ilticâlar ricâlar güzel⁶

Bilmedin kadrini **Remzi** kemterin
Zulümle kaddini büktün ol erin
Gamla kasâvetle geçsin günlerin
Sürme dü cihânda safâlar güzel

14

386 hakkında Koşma (s.893)

Gördüğün dilbere meylini verdin
Çektin türlü türlü cefâlar gönül
Ne goncasın derdin ne vasla erdin
Görmedin birinin vefâsın gönül

Sen benim başımda özge belâsın
Utanmaz 'ârlanmaz hem bi-hayâsın
Sitem-kâr hûbların nâzı edâsın
Haşre değin çeksen sezâsın gönül

Gûşe-i vahdette yaslanmadın sen
Remzi-veş gurbette paslanmadın sen
Ömrün âhir oldu uslanmadın sen

⁶ Bu dördlük yazılırken üçüncü mısra başa yazılmış, sonra bir ve ikinci mısra yazılmış. Ancak yanlarına yukarıdaki gibi olması gerektiği numarayla belirtilmiştir. Biz de bu numaraları dikkate aldık.

Ne ‘aceb püsküllü belâsın gönül

15

386 hakkında Koşma (s.893)

‘Âkıbet korktuğum geldi başıma
Söylesem derdimi el kınar beni
Nazar kılın gözden akan yaşıma
Gülüm kıldı bülbül gibi zâr beni

Ben yanayım hasret ile nâr ile
Geçsin ‘ömrüm firkat ile zâr ile
Haşre kaldı kavuşamaz yâr ile
Gayrı harâm oldu ol diyâr beni

Remzi bu firkate nasıl sabr ede
Korkarımki bir gün ‘aklını yite
Adana şhrinde öte geçede
Mecnûn etti bir edâlî yâr beni

16

Koşma, 386 hakkında (s.894)

Nâr-ı hasretinle mahv olup bittim
Gel de şu hâlîme bak ciğerim yâr
Eyvâh nedir çâre ben elden gittim
Sinen ateşlere yak ciğerim yâr

Ben öldükten sonra düşüp kafana
Döker gözlerinden al kızıl kana
Kâse kâse zehr-i gam-ı hicrâna
Rûzu şeb ‘aşkınla çak ciğerim yâr

Remzi’ye ağlattın her gün her sâ‘at
Berbâdına sebep oldun nihâyet
Senden su’âl eder rûz-ı kıyâmet
Bana ettiklerin Hak ciğerim yâr

17

386 hakkında Koşma (s.896)

Ben kangı derdime yanıp ağlayım
Gurbete mi hasrete mi yâre mi?
Gırîbânım yırtıp ciğer dağlayım
‘Îlâc kâr eylemez benim yâremi

Kime izhâr ettim ise sadâkat
Bi'l-akis benimle etti 'adâvet
Böyle tahrir etmiş takdir-i kudret
Tâ ezelden benim baht-ı karamı

Remzi nasıl etmem âh-ı demâdem
Yâr oldu ağyâra ol nûr-ı didem
Kör olsun gözleri sürünsün her dem
Kim ise yâr ile bozan aramı

18

Koşma, 386 Hakkında (s.900)

Dâd u feryâd bi-mürüvvet elinden
Koydun beni derd ü hicrân içinde
Olmadım bir kere dil-şâd elinden
Yûsuf gibi kaldım zindân içinde

Merhamet kılmadın hiç de bi-vefâ
Bu kadar cefâyâ olmaz Hak rızâ
Gece gündüz ağlamaktan dâimâ
Kaldı didelerim al kan içinde

Meded yandı başım nâra **Remziyâ**
Kalmadı derdime çâre **Remziyâ**
Benim gibi baht-ı kara **Remziyâ**
Var mıdır bir daha cihân içinde

19

Koşma (s.940)

Fülk-i dil gezerken deryâ-yı gamda
Girdâb-ı mihnete daldı ne çâre
Felek beni şâd etmedi 'âlemde
Bin türlü derdlere saldı ne çâre

Adana şehrine ben reh-güzârı
Düşürüp bir şühun oldum şikârı
Kokmağa kıymazken o nazlı yâri
Felek zulm eyleyip aldı ne çâre

Firâka tahammül yok serde **Remzî**
Kimseler düşmesin bu derde **Remzî**
Şimdi o yâr nerde ben nerde **Remzî**
Hasret kıyâmete kaldı ne çâre

KAYNAKÇA

- Akarpınar, Bahar, Tasavvufî Halk Şiiri, *Türk Edebiyatı Tarihi* 1,s.630-657, İstanbul 2006
- Artun, Doç. Dr. Erman, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Ankara 2001
- Artun, Doç. Dr. Erman, *Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı*, Ankara 2002
- Bayrı, M. Halit, *Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar*, İstanbul 1937
- Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 3.C, (Tıpkıbasım, Haz. C. Kurnaz-M. Tatçı)Ankara 2000
- Bursalı M. Tahir, *Aydın Vilâyetine Mensub Meşâyih, Ulema, Şu'arâ, Müverrihîn ve Etubbânın Terâcim-i Ahvâli*, İzmir 1324.
- Ergun, Saadettin Nüzhet, *Bektaşî Saz Şairleri*, İstanbul 1930,
- Ergun, Saadettin Nüzhet, *Halk Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul 1938
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İstanbul 1972,
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Alevî-Bektaşî Nefesleri*, İnkılap Kitabevi İstanbul 1992
- Güzel, Prof.Dr. Abdurrahman, Tekke Şiiri, *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı III*, s.251-450, İstanbul 1989
- Güzel, Prof.Dr. Abdurrahman, *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı*, Ankara 2004
- Kalkan, Emir, *XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri*, Ankara 1991
- Kaplan, Prof.Dr. Mahmut, Tezkirelere Göre Manisa Şairleri, *Manisa Şehri Bilgi Şöleni Bildirileri*, s.355-376, Manisa 2006
- Kocatürk, Vasfi Mahir, *Tekke Şiiri Antolojisi*, Ankara 1968
- Levend, Ağâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 1.C. Giriş, Ankara 1984
- Sakaoğlu, Prof.Dr. Saim, Türk Saz Şiiri, *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı III*, s.105-250, İstanbul 1989
- Sakaoğlu, Prof.Dr. Saim, XIX. Yüzyıl Saz Şiiri, *Büyük Türk Klasikleri*, C.9, s.215-263, İstanbul 1989
- Uçman, Yrd. Doç. Dr. Abdullah, XIX. Yüzyıl Tekke Şiiri, *Büyük Türk Klasikleri*, C.9, s.195-214, İstanbul 1989
- Uluçay, M Çağatay, *Manisa Ünlüleri*, Manisa 1946
- Ünver, Doç. Dr. İsmail, XIX. Yüzyıl Divan Nazım ve Nesri, *Büyük Türk Klasikleri*, C.8, s.99-267, İstanbul 1988

Şairin el yazısıyla yazdığı Mecmuası'ndaki Destan'ın ilk sayfası

